Переклад з англійської:
Олекса Негребецький

Редактор: Андрій Мартиненко
Коректорка: Олександра В'язінько
Верстальниця: Марія Шмуратко
Дизайн обкладинки: Андрій Єрмоленко

Левицька М.
Спадщина Любеткіна — К.: Темпора, 2021. — 352 с.

У своєму черговому романі Марина Левицька із притаманними їй гумором і відтінком життєвої гіркоти порушує тему зіткнення минулого із сьогоденням (а заразом — і з майбутнім), кожне з яких має як темні, так і світлі сторони. І своєрідним перехрестям, на якому сходяться й розходяться долі різних аж до несподіваності персонажів, стає лондонський будинок, зведений після Другої світової за проєктом одного з піонерів британського модернізму Бертольда Любеткіна.

Спадщина Любеткіна
Переклад здійснено за виданням:
Marina Lewycka *The Lubetkin Legacy*

ISBN 978-617-569-489-3

© Marina Lewycka, 2017
© Темпора, 2021

БЕРТОЛЬД: Солодкий херес

— Не віддавай їм квартиру, Берті! — ахнула моя мати, коли її виносили на ношах, і вчепилася за мою долоню так, наче чіплялася за саме життя. Крізь марево горя, жалю й солодкого хересу власної марки «Лідла» я знов і знов програвав у голові ту жахливу сцену, просіюючи пам'ять заради деталей.

День почався, як і всі інші дні, з ранкового виходу по газету й по молоко. Вертаючись, я зайшов у кав'ярню Луїджі випити лате — це одна з моїх маленьких слабостей, яких у мене, мушу додати, дуже мало. Густий аромат кави — це вибух задоволення в моєму нецікавому світі. Я допив, розплатився й вийшов на тротуар, коли раптом невідомо звідки вилетів білий бусик. Голуб, що підбирав недоїдки на дорозі за кілька футів од мене, не встиг досить швидко злетіти. Я почув удар. Птах упав, приголомшений, потім розпачливо забив одним крилом. Я бачив, що наступна машина голуба розчавить, тому нагнувся, щоб його підняти. Він ляпав крильми й намагався вирватися з моїх рук, але я стис його дужче й доніс до садка перед нашим багатоквартирним будинком, де й посадив його на траву під вишнею. Коли голуб злетів, я помітив, що в нього тільки одна нога; закривавлений обрубочок стирчав з брудного розкошланого пір'я там, де мала бути лапка. Ще одна маленька жертва життя — така, як я.

Щойно я зайшов у квартиру, як відчув: щось не так. Флоксі, наша африканська сіра папуга, стрибала у своїй клітці й пронизливо верещала космічним голосом.

— Бог умер! Перше березня 1932 року!

Коли я виходив, мама ще лежала в ліжку, а тепер вона розпростерлася на килимі у вітальні — очі

заплющені, з рота тече, виділяючи кислий запах, тонка цівка слини. Пляшка хересу на столі напівпорожня. Я відчув приступ тривоги, загострений роздратуванням. От чорт, ще тільки дев'ята година, а вона вже напилася.

— Мамо! Тобі погано?

— Тепер ти сам собі голова, сину.

Коли я нахилився, щоб застебнути її накинутий на плечі кардиган, вона вхопила мене за руку.

— Не віддавай їм квартиру, Берті!

— Кому, мамо, кому?

Вона зітхнула й заплющила очі. Скоріше за все, знов перепила хересу — таке вже з нею бувало — але я про всяк випадок викликав лікаря.

Доктор Брандескевич, старий вусань, який, підозрюю, був колись материним коханцем, притулив стетоскоп до її грудей старанніше, ніж це було необхідно, увесь час при цьому цикаючи зубом, але цикання це, мов крихти зі сніданку, губилося в гущавині його вусів.

— Бідна Лілечка. Краще покласти її в лікарню.

Поки він викликав швидку, я спакував для неї необхідні речі.

— Не забудь покласти косметику, Берті!

Материна самозакоханість була така мила. Ще вчора я б сказав, що мати добре тримається, як на її вісімдесят два роки, проте сьогодні все в ній змінилося: щоки й губи втратили колір, а очі ніби втяглися глибше в череп, і вона була вже схожа не на мою матір, а на втомлену незнайому людину, що нею прикидається. Як сталася ця раптова зміна? Вона наповзла на матір так поступово, що я й не помітив точки, у якій моя незламна мати перетворилася на крихку стару жінку.

Потім приїхала швидка, і два санітари підняли її на ноші. Я дивився у вікно, як вони зносять ноші по звивистій стежці через вишневий сад. Порив вітру підняв ковдру,

і материна біла нічна сорочка запурхала, мов метелик. Я відчув, як ридання здіймається в моєму горлі.

Доктор Брандескевич поклав заспокійливу долоню мені на плече.

— Скажіть, якщо вам потрібно щось, щоб легше було заснути.

Сирена швидкої поступово стихла вдалині, і люта тиша стримуваної тривоги оселилася у квартирі; навіть Флоссі сиділа тихо, ніби вислухувала голос своєї хазяйки. У цих двох були дивні стосунки домінування й підлеглості. У спальні застоялий запах «L'Heure Bleue» і стежечка скинутого одягу підкреслювали її відсутність: пухнасті мюлі[1] на каблуках; біла кашемірова шаль, помітно побита міллю; кремова шовкова комбінація із загадковою бурою плямою; зібгані французькі атласні труси. Було щось нудотне в цій непристойній демонстрації материної білизни. Я лишив усе на місці й пішов на кухню робити собі сандвіч із консервованим тунцем та салатом.

Пізніше того дня я подзвонив у лікарню — в ту саму, з якої вона вийшла на пенсію понад двадцять років тому — щоб мені сказали, що мати зараз спить і їй у палаті цілком зручно; я можу її провідати завтра. Коли я поклав слухавку, тиша в квартирі задзвеніла у вухах. Я пошкодував, що відмовився від лікаревої пропозиції сонних таблеток, і хотів замінити їх півпляшкою материного солодкого хересу, від якого мені стало погано, а сон усе одно не прийшов.

— Добраніч, Флоссі.

Я накрив її скатеркою, щоб не шуміла вночі — мати завжди так робила.

— Добраніч, Флоссі! — відповіла вона.

---

[1] Туфлі без задника. *(Тут і далі — прим. пер.)*

ВІОЛЕТТА: Штори

Ранкове сонце влилося крізь вікно й розбудило Віолетту занадто рано. Попередні мешканці, схоже, забрали геть усе — навіть штори. Вона пірнула назад під перину, позичену у Джессі. У постелі тепло, проте квартира холодна, а їй так хочеться пісяти. Килим під босими ногами якийсь липкий, і з туалету смердить огидно.

Та все одно добре мати власне житло після того, як цілий місяць довелося спати в Джессі на дивані, а добиратися з Кройдона — справжня мука. Ця ж колись муніципальна квартира — за п'ятнадцять хвилин автобусом од її роботи. Поки що її влаштовує.

Вона почистила зуби, похлюпала холодною водою в обличчя, витерлася футболкою — рушник іще у валізі — і всміхнулася своєму відображенню в заляпаному дзеркалі, прикрученому до стіни. Попри розкуйовджене волосся і плями розмазаної туші навколо очей, які робили її схожою на зомбі, їй сподобалось те, що вона побачила: молода усміхнена жінка з білими зубами і здоровою шкірою; молода чорна жінка, якій сьогодні якраз двадцять три, яка щойно знайшла хорошу роботу в поважній фірмі в Сіті — роботу, для якої вона вчилася і якої прагнула; роботу, якої, на її думку, вона заслуговує, проте й досі не може повірити, що її має. От що їй зараз потрібно найбільше, то це кава.

У кухні нема не те що кави, а навіть і чайника, зате є хаос зацвілих картонок з-під готових страв, з яких стирчать пластикові виделки та затовчені недопалки; на картонках валяються напівпорожні пляшки, скреч-картки, шкарпетки, кросівки, пара трусів, порожні пивні баночки, пакети від чипсів, недоїдки піци... Їй полізли на

лоба очі. Перед нею тут мешкали студенти. Хлопці. Чого дивуватися. Вернувшись у спальню, яка, виявляється, не спальня, а вітальня з трьома ліжками, вона натягла одяг, замкнула за собою двері й пішла вниз у пошуках кави.

За квартал од головної дороги є маленька фарбована в коричневе кав'ярня зі смугастими маркізами. Зветься кав'ярня «У Луїджі». Вона замовила подвійне капучино з круасаном і вийняла ноутбук, щоб перевірити пошту. Знайшла зливу листів од подруг, деякі з прикріпленими картинками, й одне від матері — з поздоровленням із днем народження й побажанням удачі на новій роботі.

«Дякую, — відписала вона. — Удача мені не завадить». Її посада —менеджер облікових записів у Департаменті міжнародного страхування Глобального управління ресурсами. Начальницею в неї — шикарна Джилліан Чалмерс, невеличка сталева жінка з тихим голосом і крутою репутацією, яка шкварила її на співбесіді й була, здавалося, незадоволена всіма її відповідями. Співбесіду проводив також Марк Боньє, керівник групи убезпечення багатства, страшний так само, як і Джилліан, попри сліпучу усмішку та ямку на підборідді, якою нагадував Джуда Лоу. Її подруга Джессі якось казала, що ямка на підборідді свідчить про чуттєвість мужчини. Добре було б у нього працювати, думає вона.

За сусіднім столиком у кав'ярні старший чоловік п'є лате зі скляної чашки й читає «Ґардіан». У нього лисувата голова й похмурий вираз на обличчі. Мама Джессі казала, що від читання «Ґардіан» стаєш похмуріший, ніж од читання «Телеграф». Може, він про це не знає. Крім нього і неї, у кав'ярні більше нема нікого. На головній дорозі гримотять автобуси та великі вантажівки, а «У Луїджі» спокійно й затишно, ззаду тихо грає соул, делікатно сичить кавоварка і зрідка шарудить газета старого. Вона допиває

каву й має виходити в пошуках гумових рукавиць і торбин для сміття, а натомість виймає телефон і дзвонить в агентство, говорячи холодним упевненим голосом, який пасує до її нового статусу людини, що працює в Сіті.

— Квартиру залишено в огидному стані. Прошу прислати когось прибрати й зробити її придатною для життя. Дуже дякую.

Ха! Зразу стало добре.

Вона сідає й замовляє ще одну каву.

БЕРТОЛЬД: Голубий метелик

На другий день я поїхав велосипедом до лікарні, примкнув його до огорожі й запхнув затискачі для холош у кишеню анорака. Палата була на другому поверсі, наприкінці довгого коридору, що пахнув антисептиками й мав відгалуження до процедурних кабінетів з неприємними назвами типу «спектроскопія», «оральна хірургія», «травми». У моєму досвіді лікарні були наче камери арештантів, яких краще уникати, хоч іноді вибору немає.

Я не зразу впізнав матір у цій вутлій, розтріпаній, опертій на подушки старій жінці. Її вигляд мене шокував. Нечесане, у ковтунах, брудно-сиве волосся, рожева помада аж за межами губ, мазок синіх тіней тільки на одній повіці. Люба мама. Навіть за надзвичайних обставин вона намагалася зберігати найкращий вигляд.

— Берті! Забери мене звідси!

— Як здоров'я, мамо?

Я поставив на тумбочку пакет з виноградом і поцілував її за континентальним звичаєм в обидві щоки. Ритуал галантності її підбадьорив.

— Зі мною все нормально, Бертольде, — вона повела очима по палаті. — Я хочу лягти в державну лікарню.

— Це і є державна лікарня. Ти тут працювала, пам'ятаєш?

— Ні, я працювала в Гомертоні, — її намазюкана синім повіка запурхала, мов заблукалий метелик. — Берті, мене хочуть убити. Щоб забрати квартиру.

Змовницька іскра замерехтіла в її очах.

— Нонсенс. Не хочуть...

А може, якраз і хочуть. Гострий кинджал паніки ввігнувся мені межи ребра. Мама завжди обіцяла, що після її смерті квартира, яку вона наймала в муніципалітету з самої побудови будинку в п'ятдесятих роках, перейде мені. Проте останнім часом вона почала загадково бурмотіти про якусь змову, задуману щоб забрати в нас квартиру.

— Сину, це мені таке зробив глобальний капіталізм.

— Мамо, скоріше херес.

— Берті, я не пила ні краплі. І ні рісочки не їла, — вона сіла, підсмикнувши нічну сорочку гарячковими руками. — Хочуть уморити мене голодом. Тільки й дали мені, що кілька листочків салату та склянку йогурту. І фрукти. У державній лікарні дають консервовані персики в сиропі.

Вона зневажливо подивилася на мій виноград.

— Ти сигаретки мені приніс?

— У лікарні не дозволяють курити.

— Я ж тобі й кажу. Вони мене вбивають. У державній лікарні такого б не було.

І в цю мить напад лютого кашлю з сусіднього ліжка змусив нас обох повернутися. Древня карга з сірою поморщеною шкірою прочищала горло, жахливо обплюваючи мокротою таблицю призначень на тумбочці.

— Затихни, Інно, — сказала мати. — Огидні звуки. Це мій син, Бертольд, прийшов мене провідати. Привітайся.